

W poszukiwaniu wspólnego mianownika w badaniu rozwoju językowego dzieci dwujęzycznych: umiejętności morfosyntaktyczne mierzone zadaniami powtarzania zdań. Metaanaliza, porównanie metod i badanie walidacyjne.

Powszechnie uznaje się, że aby opisać rozwój językowy dziecka dwujęzycznego, konieczne jest nie tylko przebadanie dziecka w obydwu językach, w których mówi, ale także stosowanie testów językowych, które mierzyłyby umiejętności językowe dziecka w porównywalny sposób (np. Antonijević et al., 2017). Dyskusyjne jest natomiast, co to znaczy porównywać biegłość gramatyczną pomiędzy językami, które różnią się strukturą. Jest to szczególnie trudne, gdy nie ma opracowanych norm dla określonej populacji (tj. nie jesteśmy w stanie wiarygodnie powiedzieć: w wieku pięciu lat dwujęzyczne dziecko mówiące po polsku i angielsku powinno już posługiwać się zdaniami względnymi w języku polskim, używać poprawnie fleksji w języku angielskim w 90% przypadków, a po polsku w 70%, i tylko sporadycznie robić błędy wynikające z nadmiernej regularyzacji odmiany czasowników w języku angielskim. Choć wiadomo na temat rozwoju językowego dzieci jednojęzycznych, nie da się tej wiedzy przełożyć wprost na rozwój językowy dzieci dwujęzycznych. Wczesna identyfikacja dzieci, które mają trudności językowe, jest kluczowa dla ich dobrostanu i funkcjonowania w społeczeństwie. Takie dzieci, jeśli nie zostały wcześniej zidentyfikowane lub które zostały błędnie zdiagnozowane (np. zamiast diagnozować zaburzenia językowe, psychologowie mogą podejrzewać zaburzenia ze spektrum autyzmu), są narażone na wysokie ryzyko wykluczenia społecznego, trudności w nauce, stygmatyzację i przemoc.

Wykazano, że dobrym wskaźnikiem zaburzeń językowych zarówno dla języka angielskiego, jak i dla innych języków, są zadania powtarzania zdań (SRep).

Podczas wykonywania zadania powtarzania zdań (SRep), dziecko słyszy zdanie, które zostało wcześniej nagrane, albo które jest wypowiedziane na głos przez osobę prowadzącą badania, a następnie jest proszone o powtórzenie go. Prezentowane zdania powinny być na tyle długie, że nie zostaną one po prostu zapamiętane i powtórzone bez zrozumienia. Uzasadnieniem dla użycia zadań typu SRep jest założenie, że aby powtórzyć zdanie, dziecko musi najpierw rozszyfrować jego znaczenie, zinterpretować je, a następnie przetworzyć zdanie i odtworzyć je za pomocą pamięci długotrwałej, co nie byłoby możliwe bez dostępu do struktur gramatycznych odzwierciedlonych w danym zdaniu. Zadania SRep wykorzystują szeroki zakres umiejętności przetwarzania języka. Innymi słowy, aby odtworzyć zdanie o średniej lub długiej długości, trzeba znać nie tylko słownictwo, ale także gramatykę.

Co ciekawe, zadania powtarzania zdań, choć używane pod tą samą nazwą, są stosowane na wiele różnych sposobów przez różne zespoły badawcze w wielu krajach. Np. liczba zdań, które dziecko ma powtórzyć, waha się od 20 do 68; istnieją różne konstrukcje gramatyczne, niektóre zadania zostały zaprojektowane z uwzględnieniem długości i trudności użytych słów, niektóre kontrolują proporcje słów treściowych do słów funkcyjnych, w innych skupiono się na atrakcyjności graficznej zadania. Przy takiej różnorodności potrzebny jest systematyczny przegląd poszczególnych wersji i ich porównanie eksperymentalne, zwłaszcza w odniesieniu do badań, które wykorzystują więcej niż jedną wersję zadania do testowania kompetencji gramatycznych w więcej niż jednym języku.

W projekcie sprawdzimy, czy poboczne cechy procedury badawczej, takie jak interfejs zadania stosowany dla określonych grup wiekowych lub fakt, że instrukcje zostały wcześniej nagrane vs. są czytane przez eksperymentatora w czasie rzeczywistym, odpowiadają za część wariacji uzyskanych przez dzieci wyników. Innymi słowy, sprawdzimy, czy można rzetelnie porównywać wyniki uzyskane przez dzieci w testach, które są uważane za wskaźniki ich biegłości gramatycznej, ale które są przeprowadzane w nieco inny sposób.

Niektórzy badacze postanowili zgamifikować doświadczenie badania dzieci. Dzięki temu procedura jest bardziej atrakcyjna dla dziecka i prawdopodobnie zapobiega utracie danych przez badaczy z powodu niskiej motywacji dziecka do udziału w badaniu. Są zadania, które są bogato animowane, w których dziecko proszone o powtarzanie zdań sprawia, że bohater kontynuuje podróż i zbiera punkty. W niegamifikowanych odpowiednikach zadań dzieci proszone są jedynie o powtarzanie zdań, nie ma dodatkowej narracji.

Planujemy również sprawdzić trafność skróconej wersji zadania powtarzania zdań (SRep) w języku polskim, która została przygotowana z myślą o dzieciach dwujęzycznych.

Spodziewamy się różnic w wynikach uzyskanych przez dzieci dwujęzyczne w zależności od zastosowanej metody zbierania danych. Podejrzewamy również, że będzie związek między niektórymi pobocznymi cechami procedury badawczej a wynikiem dziecka w zadaniu SRep. Nasze oczekiwania opierają się na teorii obciążenia poznawczego, według której próbując rozwiązać problem, ludzie korzystają z ograniczonych zasobów poznawczych. W przypadku większej liczby czynników, które należy wziąć pod uwagę i które trzeba przetworzyć, zasoby poznawcze są rozdzielane na te czynniki, co prowadzi do obniżenia wydajności. Jeśli więc dziecko nie tylko zostanie poproszone o powtórzenie zdań, ale także skupi się na narracji, którą przedstawia zadanie, będzie miało większe obciążenie poznawcze, a w konsekwencji zadanie powtarzania złożonych zdań będzie wydawać się trudniejsze. Podobnie, jeśli dziecko, oswojone z pewnym głosem, który odczytuje zdania, nagle usłyszy inny głos i będzie musiało użyć zasobów mentalnych, aby się do niego przyzwyczaić, to również obniży to uzyskane wyniki.